



RĪGAS DOMES IZGLĪTĪBAS, KULTŪRAS UN SPORTA DEPARTAMENTS

Krišjāņa Valdemāra iela 5, Rīga, LV-1010, tālrunis 67026816, e-past iksd@riga.lv

Rīgā

16.05.2023. Nr. DIKS-23-947-nd

Uz 27.04.2023. Nr. 6-1/227

Latvijas Republikas Tiesībsarga birojam
paziņošanai e-adresē

Par vidējās izglītības pieejamību

Rīgas domes Izglītības, kultūras un sporta departamentā (turpmāk – Departaments) ir saņemta Latvijas Republikas Tiesībsarga (turpmāk – Tiesībsargs) 27.04.2023. vēstule Nr. 6-1/227, kurā Tiesībsargs informē par saņemto privātpersonas iesniegumu (reģistrēts 20.04.202 ar Nr. 534) par prasībām skolēnu uzņemšanai Rīgas valstspilsētas pašvaldības vispārējās vidējās izglītības iestāžu 10. klasēs 2023./2024. mācību gadā. Vēstulē Tiesībsargs vērš uzmanību uz Departamenta 01.03.2023. iekšējo noteikumu Nr. 9-nts “Kombinētā iestājpārbaudījuma organizēšanas kārtība un vienotu kritēriju noteikšana izglītojamo uzņemšanai 10. klasē Rīgas valstspilsētas pašvaldības izglītības iestādēs” (turpmāk – iekšējie noteikumi) regulējumu par vispārējās vidējās izglītības iestāžu tiesībām noteikt uzņemšanas kritēriju iestājpārbaudījuma rezultātu vai vērtējumus mācību priekšmetos pamatizglītības sertifikātā. Tiesībsargs norāda, ka publicētā informācija pašvaldības mājaslapā liecina, ka izglītības kvalitātes paaugstināšanas nolūkā pašvaldība ir noteikusi minimālās prasības skolēnu uzņemšanai 10. klasē. Lai skolēns pretendētu uz iestāšanos 10. klasē, mācību sasniegumi, beidzot 9. klasi, visos mācību priekšmetos nedrīkst būt zemāki par 4 ballēm, vērtējumam latviešu valodā jābūt ne zemākam par 5 ballēm, bet vērtējumam centralizētajos eksāmenos (latviešu valoda, matemātika, svešvaloda) – ne zemākam par 35 procentiem. No iekšējiem noteikumiem un publiski pieejamās informācijas nav skaidrs, vai izglītības iestādes ir tiesīgas nenoteikt uzņemšanas kritērijus un uzņemt izglītojamos saskaņā ar Vispārējās izglītības likuma 41. panta pirmo daļu.

Nemot vērā iepriekš minēto, Tiesībsargs lūdz Departamentu sniegt atbildes uz šādiem jautājumiem:

1. Vai visām Rīgas valstspilsētas pašvaldības dibinātajām vispārējās vidējās izglītības iestādēm ir obligāts pienākums noteikt uzņemšanas kritēriju (iestājpārbaudījuma rezultāts vai iegūtais vērtējums centralizētajos eksāmenos pamatizglītības sertifikātā)?

2. Ja atbilde uz pirmo jautājumu ir apstiprinoša, vai Noteikumu pieņemšanā tika vērtētas bērnu un jauniešu intereses secīgi turpināt iegūt vispārējo vidējo izglītību dzīvesvietai tuvākajās izglītības iestādēs? Vai ir veikti provizoriski aprēķini, cik jauniešiem būs liegtas iespējas tikt uzņemtiem Rīgas valstspilsētas pašvaldības izglītības iestādēs? Lūdzu izsmeļoši paskaidrot.

Šis dokuments ir parakstīts ar drošu elektronisko parakstu un satur laika zīmogu

3. Ja atbilde uz pirmo jautājumu ir noraidoša, vai, saskaņojot izglītības iestāžu iekšējos noteikumus par izglītojamo uzņemšanas kārtību, tiks ievērots skolu ar noteiktiem uzņemšanas kritērijiem un bez tiem līdzsvars/proporcija?

4. Kādi ir iemesli tam, ka Noteikumi tikuši pieņemti 2022./2023. mācību gada beigās un tiek piemēroti no 2023./2024. mācību gada? Kad izglītības iestādes un izglītojamie tika informēti par gaidāmajām izmaiņām uzņemšanas vidusskolās kārtībā?

5. Kādā veidā saskaņā ar Noteikumu 28. punktu tiks noteikts, ka vērtējumi visos iepriekš iegūtās izglītības programmas mācību priekšmetos ir vismaz pietiekami?

Atbildot uz uzdotajiem jautājumiem, Departaments sniedz tālāk minēto informāciju.

1. Uzņemšanas kritēriji – iestājpārbaudījuma rezultāts vai iegūtais vērtējums centralizētajos eksāmenos pamatizglītības sertifikātā – attiecas uz visām Rīgas valstspilsētas pašvaldības dibinātajām vispārējās izglītības iestādēm, kuras īsteno vispārējās vidējās izglītības programmu klātienēs formā un uzņems izglītojamus 10. klasē 2023./2024. mācību gadā. Iepriekš minētie uzņemšanas kritēriji neattiecas uz izglītojamo uzņemšanu 10.klasē vispārējās vidējās izglītības programmā, kura tiek īstenota neklātienēs un tālmācības formā.

Saskaņā ar Izglītības likuma Pārejas noteikumu 51. punktu valsts, pašvaldību un valsts augstskolu vispārējās vidējās izglītības iestādes, uzņemot izglītojamus vispārējās vidējās izglītības programmā 2023./2024. mācību gadam, ar dibinātāja atļauju ir tiesīgas īstenot pasākumus, lai padziļināti izvērtētu izglītojamo zināšanas un prasmes mācību priekšmetos, kuros izglītojamie kārtujoši centralizētos eksāmenus.

Ņemot vērā iepriekš minēto, iestājpārbaudījuma rezultātu kā uzņemšanas kritēriju izglītojamo uzņemšanai 10. klasē 2023./2024.mācību gadā ir noteikušas Rīgas Valsts 1. ģimnāzija, Rīgas Valsts 2. ģimnāzija, Rīgas Valsts 3. ģimnāzija, Rīgas Valsts klasiskā ģimnāzija, Āgenskalna Valsts ģimnāzija, Rīgas Valsts vācu ģimnāzija un Rīgas Franču licejs.

Saskaņā ar Vispārējās izglītības likuma 39. panta otro daļu pamatizglītības sertifikātā norādītais mācību sasniegumu vērtējums attiecīgajā mācību priekšmetā kalpo kā konkursa atlases kritērijs izglītojamo uzņemšanai vidējās pakāpes izglītības programmās. Tiesību normā minēto uzņemšanas kritēriju izglītojamo uzņemšanai 10. klasē 2023./2024. mācību gadā ir noteikušas pārējās vispārējās izglītības iestādes.

2. Saskaņā ar Pašvaldību likuma 4. panta pirmās daļas 4. punktam pašvaldības autonomā funkcija ir gādāt par iedzīvotāju izglītību, tostarp nodrošināt iespēju iegūt obligāto izglītību un gādāt par pirmsskolas izglītības, vidējās izglītības, profesionālās ievirzes izglītības, interešu izglītības un pieaugušo izglītības pieejamību. Saskaņā ar Izglītības likuma 17. panta pirmo daļu katras pašvaldības pienākums ir nodrošināt bērniem, kuru dzīvesvieta deklarēta pašvaldības administratīvajā teritorijā, iespēju iegūt pirmsskolas izglītību un pamatizglītību bērna dzīvesvietai tuvākajā pašvaldības izglītības iestādē, nodrošināt jauniešiem iespēju iegūt vidējo izglītību, kā arī nodrošināt iespēju īstenot interešu izglītību un atbalstīt ārpusstundu pasākumus, arī bērnu nometnes.

Skatot kopsakarā iepriekš minētās tiesību normas, Departaments secina, ka pašvaldības pienākums ir nodrošināt jauniešiem iespēju iegūt vidējo izglītību pašvaldības administratīvajā teritorijā esošās pašvaldības dibinātās vispārējās izglītības iestādēs, bet neparedz pienākumu nodrošināt jauniešiem secīgi turpināt iegūt vispārējo vidējo izglītību dzīvesvietai tuvākajās izglītības iestādēs.

Iekšējo noteikumu izstrādes gaitā jau no šā gada janvāra Departaments regulāri organizēja pašvaldības izglītības iestāžu vadības komandu diskusijas, domapmaiņu un konsultācijas par vidējās vispārējās vidējās izglītības pieejamību, pašvaldības un Skolas

vadības noteiktajiem izglītības kvalitātes mērķiem, par īstenoto vispārējās vidējās izglītības programmu kvalitātes nodrošināšanas jautājumiem, par Vispārējās izglītības likumā noteiktā regulējuma par izglītojamo uzņemšanas kritērijiem vispārējās vidējās izglītības programmās grozījumiem u.c.

Attiecībā uz bērnu un jauniešu interešu izvērtējumu, nodrošinot iespēju secīgi turpināt iegūt vispārējo vidējo izglītību, Departamenta ieskatā svarīgas ir ne tikai jauniešu intereses, bet arī izglītojamā snieguma (demonstrētās zināšanas, izpratne, pamatprasmes mācību jomā, caurviju prasmes un attieksmes) kvalitāte un noturīgums, ņemot vērā Ministru kabineta 27.11.2018. noteikumos Nr.747 “Noteikumi par valsts pamatizglītības standartu un pamatizglītības programmu paraugiem” noteiktos sasniedzamos rezultātus, kā arī gatavība un motivācija apgūt vispārējās vidējās izglītības programmas mācību priekšmetu pamatkursus optimālajā mācību satura apguves līmenī un padziļinātos kursus augstākajā mācību satura apguves līmenī. Nosakot uzņemšanas kritērijus izglītojamo uzņemšanai 10. klasē 2023./2024. mācību gadā, Departamenta ieskatā izglītojamiem netiek ierobežota Izglītības likuma 54. panta noteikto pienākumu, t.sk. apgūt pamatizglītības programmu, kvalitatīva izpilde, tādējādi izglītojamiem, ņemot vērā uzņemšanas kritērijus, netiek liegta iespēja tikt uzņemtiem Rīgas valstspilsētas pašvaldības izglītības iestādēs.

3. Rīgas valstspilsētas pašvaldības izglītības iestādēs patstāvīgi noteica vienu no Vispārējās izglītības likumā minētajiem uzņemšanas kritērijiem izglītojamo uzņemšanai 10. klasē 2023./2024. mācību gadā, t.i., vai nu iestājpārbaudījuma rezultāts vai vērtējumi mācību priekšmetos pamatizglītības sertifikātā.

4. Iekšējie noteikumi pieņemti 01.03.2023. Izstrādājot iekšējos noteikumus, Departaments organizēja regulāras un daudzveidīgas aktivitātes, kuras ir minētas atbildē uz 2. jautājumu, kā arī bija laba prakse un pieredze, organizējot vienotus iestājpārbaudījumus un nosakot vienotas prasības izglītojamo uzņemšanai 10. klasē iepriekšējos mācību gados. Izglītības iestādes un izglītojamie tika informēti par gaidāmajām izmaiņām uzņemšanas kārtībā 10. klasē gan 2022./2023. mācību gada 1. semestra laikā, ņemot vērā izmaiņas valsts pārbaudes darbu vispārējā pamatizglītībā centralizētu organizēšanā, gan 2. semestrī februārī un martā.

Departaments vērš uzmanību uz likumprojekta “Grozījumi Vispārējās izglītības likumā” ilgo saskaņošanas un pieņemšanas procesu, kas būtiski ietekmēja iekšējo noteikumu pieņemšanu. Vispārējās izglītības likuma 41. panta otrā daļa spēkā esošā redakcijā paredz, ka valsts, pašvaldību un valsts augstskolu vispārējās vidējās izglītības iestādes, uzņemot izglītojamos vispārējās vidējās izglītības programmā, ar dibinātāja atļauju ir tiesīgas rīkot iestājpārbaudījumus atbilstoši valsts pamatizglītības standartam un noteikt uzņemšanas kritērijus. Mācību priekšmetos, kuros izglītojamie kārto centralizētos eksāmenus, vispārējās vidējās izglītības iestādes nav tiesīgas rīkot iestājpārbaudījumus. Jāņem vērā, ka līdz 2021./2022. mācību gadam bija noteikts tikai viens centralizēts valsts pārbaudes darbs latviešu valodā pamatizglītības mazākumtautību programmā. Sākot no 2022./2023. mācību gada pirmo reizi visi valsts pārbaudes darbi vispārējā pamatizglītībā tiks organizēti centralizēti. Atbilstoši spēkā esošajam regulējumam, kas noteikts Vispārējās izglītības likuma 41. panta otrajā daļā, mācību priekšmetos, kuros izglītojamie kārto centralizētos eksāmenus, vispārējās vidējās izglītības iestādes nav tiesīgas rīkot iestājpārbaudījumus. Tādējādi pastāv risks, ka izglītojamā iegūtais vērtējums valsts centralizētajā pārbaudījumā nav pietiekams, lai izglītojamais tiktu uzņemts vispārējās vidējās izglītības iestādē atbilstoši izglītības iestādes noteiktajiem uzņemšanas kritērijiem, vienlaikus pieņemot, ka izglītības iestādei varētu būt noteiktas augstākas izglītības kvalitātes prasības izglītojamo uzņemšanai

vidējās izglītības pakāpē. Lai risinātu minēto problēmsituāciju, likumprojekts tika papildināts ar Vispārējās izglītības likuma Pārejas noteikumi ar 51. punktu paredzot, ka valsts, pašvaldību un valsts augstskolu vispārējās vidējās izglītības iestādes, uzņemot izglītojamos vispārējās vidējās izglītības programmā 2023./2024. mācību gadam, ar dibinātāja atļauju ir tiesīgas īstenot pasākumus, lai padziļināti izvērtētu izglītojamā zināšanas un prasmes mācību priekšmetos, kuros izglītojamie kārtojuši centralizētos eksāmenus. Tādējādi pašvaldībai kā izglītības iestāžu dibinātājam ir tiesības vispārējās vidējās izglītības iestādēm dot norādījumus, vienādojot prasības pasākumu īstenošanai, lai padziļināti izvērtētu izglītojamā zināšanas un prasmes mācību priekšmetos, kuros izglītojamie kārtojuši centralizētos eksāmenus. Vienlaikus likumprojekts precizēja Vispārējās izglītības likuma 39. pantu, papildinot to ar otro daļu un nosakot, ka pamatizglītības sertifikātā norādītais mācību sasniegumu vērtējums attiecīgajā mācību priekšmetā kalpo kā konkursa atlases kritērijs izglītojamo uzņemšanai vidējās pakāpes izglītības programmās. Iepriekš minētie grozījumi Vispārējās izglītības likumā stājās spēkā 27.04.2023.

5. Atbilstoši iekšējo noteikumu 28. punktam pretendentu, kurš mācās vai ieguvis pamatizglītību ārpus Latvijas vai starptautiskās skolas īstenotā starptautiskā izglītības programmā Latvijā, var uzņemt izglītības iestādē, ja viņš ir kārtojis iestājpārbaudījumu un vērtējumi visos iepriekš iegūtās izglītības programmas mācību priekšmetos ir vismaz pietiekami. Departaments norāda, ka regulējums par ārvalstīs izsniegto izglītības dokumentu atzīšanu Latvijā ir ietverts Izglītības likuma 11.¹ pantā. Uzņemot izglītojamo izglītības iestādē, tiek ievērota Ministru kabineta 11.01.2022. noteikumu Nr. 11 “Kārtība, kādā izglītojamie tiek uzņemti vispārējās izglītības programmās un atskaitīti no tām, kā arī obligātās prasības izglītojamo pārceļšanai nākamajā klasē” 24. punktā noteiktā kārtība un Ministru kabineta 27.11.2018. noteikumu Nr. 747 “Noteikumi par valsts pamatizglītības standartu un pamatizglītības programmu paraugiem” 9. un 10. pielikumā noteiktās prasības.

Rīgas domes Izglītības, kultūras un sporta
departamenta direktora p.i.

I.Balamovskis

Doniņa 67181395